Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 19.10.2021

Suomen ammattiliittojen solidaarisuuskeskuksen lausunto VNS 5/2021 vp Kehityspolitiikan ylivaalikautisesta selonteosta.

Suomen ammattiliittojen solidaarisuuskeskus SASK on työelämän ihmisoikeusjärjestö, joka lähtee siitä, että tehokkain tapa vähentää köyhyyttä maailmassa on ihmisarvoinen työ, josta saa elämiseen riittävää palkkaa. SASKin kumppaneita ovat globaalissa etelässä toimivat ammattiliitot, keskusjärjestöt ja työelämän tutkimuslaitokset.

Suomen ammattiliittojen solidaarisuuskeskus SASK kiittää valiokuntaa mahdollisuudesta saada lausua kehityspolitiikan ylivaalikautisesta selonteosta. Kehityspoliittinen selonteko on kaivattu ja tärkeä pitkän aikavälin linjaus tukemaan Suomen kansainvälistä kehityspolitiikkaa.

Toivomme, että valiokunta kiinnittää lausunnossaan huomiota erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

1. Työelämän ihmisoikeuksien edistäminen on tärkein kestävä tapa mahdollistaa ihmisten pääsy pois köyhyydestä.
2. Globaaleja työmarkkinoita kohtaavat tulevaisuudessa aivan uudenlaiset haasteet.
3. Kehityspoliittisen ylivaalikautisen selonteon iso heikkous on se, että se ei sisällä kehitysrahoituksen tiekarttaa.

Työelämän ihmisoikeuksien edistäminen

Yksi Suomen kehityspolitiikan päätavoitealueista on kestävä talous ja ihmisarvoinen työ. Ihmisarvoiseen työhön kuuluu myös elämiseen riittävä palkka, joka on tehokkain keino saada ihmisiä pois köyhyydestä. Ihmisarvoisella työllä varmistetaan, että seuraava sukupolvi ei joudu samaan köyhyyden kierteeseen, jossa lasten tehtävänä on esimerkiksi työllään tilkitä vanhempien vajaata toimeentuloa.

Erityisesti Afrikassa ja Etelä-Aasiassa väestönkasvu on lähivuosikymmeninä voimakasta. Esimerkiksi Afrikan väkiluvun ennustetaan kasvavan vuoteen 2040 mennessä nykyisestä 1,2 miljardista runsaaseen kahteen miljardiin. Suurin väestönkasvuun liittyvä haaste on se, kuinka luoda kasvavalle väestölle laadukasta koulutusta, säällistä työtä ja positiivisia tulevaisuudennäkymiä. Ammattiliitot ovat olennaisesti mukana rakentamassa vakaita yhteiskuntia, joissa on ihmisarvoinen työelämä ja sitä kautta myös toivoa.

Kansainvälisten arvioiden mukaan näyttäisi siltä, että työelämän ihmisoikeudet ovat heikentyneet viime vuosina. Monissa maissa, joissa työntekijöiden oikeudet ovat vahvistuneet aiemmin, ovat ne nyt heikentymässä. Työelämän oikeuksien rikkominen muualla maailmassa heikentää myös edellytyksiä pitää kiinni näistä oikeuksista suomalaisessa työelämässä. Siksi työelämän ihmisoikeuksien pitää olla jatkossakin vahvasti mukana kaikessa Suomen kehityspoliittisessa päätöksenteossa.

Globaalien työmarkkinoiden uudet haasteet

Maailman työtä tekeviä ihmisiä kohtaavat lähivuosina aivan uudenlaiset haasteet. Ilmastonmuutos aiheuttaa sen, että osa työpaikoista tulee katoamaan ja toisaalta uusia työpaikkoja syntyy, kun yhteiskunnat siirtyvät hiilineutraalimpiin energiamuotoihin.

Samanaikaisesti teknologian kehitys vie meitä siihen suuntaan, että useammat työtehtävät pystytään toteuttamaan vähemmällä työvoimalla. Näistä meillä on SASKin toiminnassa useita esimerkkejä muun muassa kaivos- ja tekstiiliteollisuudessa. Tämä aiheuttaa kahtalaisen haasteen. Toisaalta sama tuotantomäärä pystytään tuottamaan entistä pienemmällä työvoimamäärällä, mikä on erityinen haaste niissä maissa, joissa väestömäärä kasvaa. Toisaalta teknologian kehitys edellyttää isommalta joukolta työntekijöitä korkeampaa osaamistasoa. Kehittyvien maiden keinot osaamistason nostamiseksi näyttävät olevan vähäiset. Siksi peruskoulutuksen lisäksi pitää ottaa huomioon myös ammatillisen osaamisen kehittämisen tarpeet. Koulutuksessa kautta linjan pitää varmistaa erityisesti heikoimmassa asemassa olevien pääsy koulutuksen piiriin.

Nykyisten työntekijöiden uudelleenkoulutus ja työmarkkinoille tulevien uusien työntekijöiden koulutus on yksi keskeisimpiä ratkaisuja, kun pyritään varmistamaan ihmisten toimeentulo teknologian ja ilmastonmuutoksen aiheuttamassa murroksessa. Myös sosiaaliturvajärjestelmien merkitys kasvaa, kun moninaiset kriisit vaikuttavat entistä enemmän ihmisten toimeentuloon. Sosiaaliturva tukee yhteiskunnallista vakautta ja edistää yhdenvertaisuutta.

Kehitysrahoituksen tiekartta

Suomi on saavuttanut johdonmukaisella ja pitkäjänteisellä kehitysyhteistyöllä hyviä tuloksia ja ollut mukana rakentamassa oikeudenmukaisempaa yhteiskuntaa ja työelämää. Olemme erityisen ilahtuneita siitä, että kestävän kehityksen tavoitteista SDG 8 – ihmisarvoinen työ, on Suomen kehityspoliittisten tavoitteiden keskiössä. On Suomen etujen mukaista pitää kiinni tästä myönteisestä kehityssuunnasta ja vahvistaa sitä.

Toivomme, että valiokunta antaa lausunnossaan vahvan tukensa kehitysrahoituksen tiekartalle, josta on selkeä kirjaus hallitusohjelmassa. Suomi on sitoutunut YK:ssa tavoitteeseen käyttää 0,7 prosenttia bruttokansantulosta (BKTL) kehitysyhteistyöhön sekä 0,2 prosenttia BKTL:stä tukena vähiten kehittyneille maille.

Pääsääntöisesti nousevista euromääristä huolimatta varsinaiseen kehitysyhteistyöhön kohdennettu 35 miljoonan euron leikkaus vuositasolla vuodesta 2023 alkaen tarkoittaa, että kehitysyhteistyön BKT-osuus laskee tulevina vuosina alle nykyisen 0,5 % tason. Vastaavasti vuonna 2020 Ruotsin kehitysrahoituksen BKT-osuus oli 1,14 %, Norjan 1,11 % ja Tanskan 0,73 %.

Kehityspoliittiseen selontekoon on sisällytetty 0,7 % sitoumus ja tavoitevuodeksi asetetaan vuosi 2030, mutta konkreettisia askelmerkkejä tai välivuositavoitteita ei ole. Nämä leikkaukset huomioon ottaen vaikuttaa siltä, että Suomen tavoite olla kokoaan suurempi maailmalla jää sanahelinäksi, eikä Suomi siis yllä tähän tavoitteeseensa, mikäli kehitysrahoituksen kasvulle ei ole uskottavaa tiekarttaa. Mielestämme olisi tärkeää, että selontekoon olisi sisällytetty välitavoitteita, jotta selonteon uskottavuus ei kärsisi.

Toivomme, että valiokunta huomioi SASKin näkemykset lausunnossaan.

Suomen ammattiliittojen solidaarisuuskeskus SASKin puolesta lisätietoja antaa:
toiminnanjohtaja Janne Ronkainen, p. 040 776 8557, janne.ronkainen@sask.fi tai
kotimaan toiminnan päällikkö Ellinoora Vesala, p. 050 461 9307, ellinoora.vesala@sask.fi